

årsmelding 2003 | www.forskningsradet.no/arsmelding

I mai 2002 fattet Regjeringen endelig vedtak om at Norges forskningsråd skulle omorganiseres, men fortsatt bestå som ett forskningsråd. Forslagene til endringer var likevel så store at det langt på vei lignet etableringen av et helt nytt forskningsråd. Hele 2003 har vært preget av arbeidet med å realisere ønsket om et enda bedre Forskningsråd.

INNHOOLD

- 3 Nytt råd, nye utfordringer
- 4 Nøkkeltall
- 5 Hovedstyrets beretning
- 12 Resultatregnskap
- 13 Balanse
- 14 Kontantstrømpoppstilling
- 15 Norges forskningsråds organisasjon

© Norges forskningsråd 2004
ISBN 82-12-01944-6

Ansvarlig redaktør: Paal Alme
I redaksjonen: Else Lie, Mona Gravningen Rygh og Nina Bjurbeck
Grafisk design: Fete typer
Foto: Eva Brænd (portretter)
Trykk: Gamlebyen Grafiske AS
Opplag: 1 500

Oslo, mai 2004

Forskningsrådets nye strategi ble vedtatt i mars 2004 og har perspektiver fram til 2010.

Forskningsrådets visjon:

Forskning flytter grenser
– større innsikt, flere muligheter, nye løsninger

Forskningsrådets seks hovedmål:

- › Bedre kvalitet i forskningen
- › Mer forskning for innovasjon
- › Styrket dialog mellom forskning og samfunn
- › Styrket internasjonalisering av norsk forskning
- › Ta bedre vare på talentene
- › Et bedre Forskningsråd

Hovedversjonen av Forskningsrådets årsmelding for 2003 er publisert på Internett. Du finner den på

www.forskningsradet.no/arsmelding

I tillegg til stoffet i den trykte utgaven inneholder nettversjonen blant annet noter til regnskapet, rapporter fra divisjoner og enheter og annet interessant stoff om året som gikk.

September 2002. Regjeringen går inn for store endringer i Forskningsrådets organisering og styring. De seks fagområdene skal erstattes av tre enheter organisert etter funksjon. Grunnforskning og innovasjonsrettet forskning skal få en mer fremtredende plass, samordningen skal bli bedre, styringsstrukturen enklere. Regjeringen vil også at Forskningsrådet skal bli en mer åpen arena med flere dialogpartnere.

2003 var et år da Forskningsrådet hadde store utfordringer og gjennomgikk store forandringer – slik man kan lese av styrets årsberetning. Ved innledningen av året var nye vedtekter og et nytt hovedstyre på plass, og det store omorganiseringsarbeidet var godt i gang.

1. september fremstod Rådet etter planen i ny organisatorisk drakt, og de gamle seks fagområdene var erstattet med tre nye divisjoner. Fra da av ble det pågående arbeidet med Forskningsrådets nye, overordnede strategi kraftig intensivert, slik at den kunne vedtas etter planen i mars 2004. Strategien kan leses på vårt nettsted.

Gjennom året har det pågått en rekke forbedrings- og effektiviseringsprosjekter i administrasjonen, og de fortsetter i 2004. Når nå i tillegg den nye, brukertilpassede organiseringen og den nye strategien er i boks, burde alt ligge til rette for at Forskningsrådet fremover kan legge enda større trykk på sine hovedoppgaver og dermed oppnå det som er ambisjonene i strategien. Det er dette Forskningsrådet skal måles på, og det er gjennom resultatoppnåelsen at Rådet skal vise sin eksistensberettigelse.

Jeg er overbevist om at Norge er tjent med å ha ett, samlende forskningsråd. Det finnes ikke naturlige grenser mellom fag og sektorer – tvert imot er det stadig flere naturlige overlappinger. Det samme gjelder mellom grunnforskning og anvendt forskning.

Fremover blir det bare enda viktigere å satse strategisk på forskning, og å sørge for kvalitet på internasjonalt nivå. I forskningen finnes det ikke naturlige grenser mellom nasjonene heller – tvert imot stadig økende samhandling.

Jeg vil berømme den store endrings- og innsatsviljen i administrasjonen, og ikke minst understreke at den samlede kompetansen i Forskningsrådet er meget høy. Det ser lyst ut når det gjelder arbeidet som skal gjøres fremover. Min tid i Forskningsrådet er slutt. Jeg benytter anledningen til å takke både administrasjonen, styrene og alle samarbeidspartnere for en inspirerende og lærerik tid.

Årsmelding på Internett

Som de to foregående årene, vil årets melding også bli publisert på Internett. Du finner den som et «nettsted i nettstedet» på www.forskningsradet.no. I tillegg til det stoffet du finner i den trykte utgaven, inneholder nettversjonen for eksempel notene til regnskapet og rapporter fra divisjoner og enheter. Du finner også annet interessant stoff om året som har gått, samt pekere til allerede eksisterende nettsider.

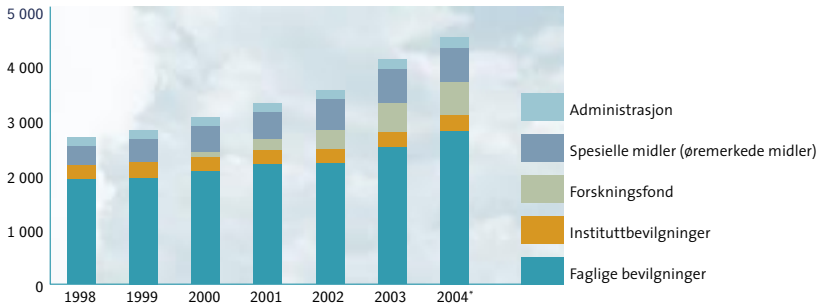
Christian Hambro
Administrerende direktør

Januar 2003. Det nye Hovedstyret med Geir Stene-Larsen som leder og Ingvild Sælid Gilhus som nestleder, ble oppnevnt i desember 2002 med virkning fra januar 2003. Styret begynner arbeidet med prosess og tempoplan for omorganiseringsarbeidet. Den nye organisasjonen skal være på plass 1. juni 2003. Hovedstyret begynner også diskusjonen om fordeling av ansvar og oppgaver mellom de nye fagdivisjonene.

januar februar mars april mai

Nøkkeltall

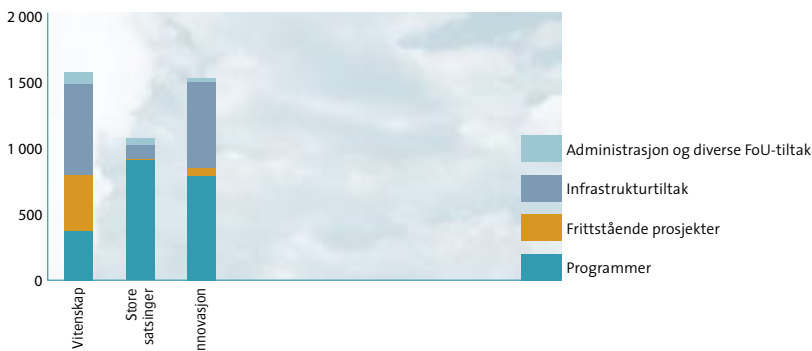
Budsjettutvikling 1998–2004. Bevilgninger fra departementene (revidert budsjett) (i mill. kroner)

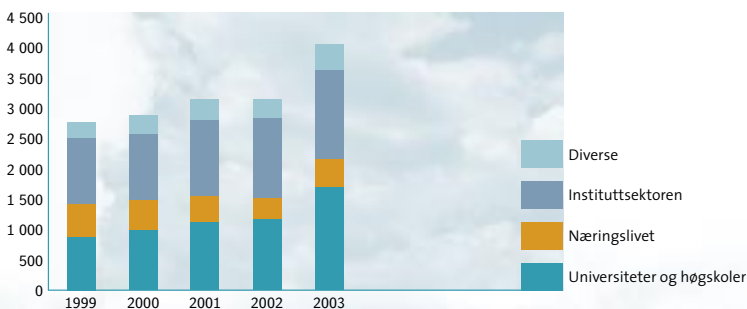
Totalt 4 522 millioner kroner

* 2004-tallene er fra opprinnelig budsjett

Budsjett 2004 fordelt på Forskningsrådets virkemidler og divisjoner (i mill. kroner)

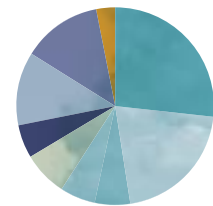

Prosjektbevilgninger fra Forskningsrådet 1999–2003 fordelt etter institusjonstype (i mill. kroner)*

* omfatter alle forskningsprosjekter (FoU-prosjekter, infrastrukturtiltak, stipend og andre)

Totale inntekter 2003: Tilskudd fra de enkelte departementer (generelle og spesielle midler) og øvrige inntekter (i mill. kroner)

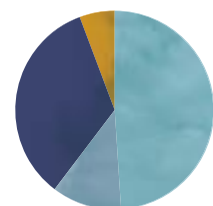

- Utdannings- og forskningsdepartementet
- Nærings- og handelsdepartementet
- Olje- og energidepartementet
- Fiskeridepartementet
- Landbruksdepartementet
- Miljøverndepartementet
- Spesielle midler fra øvrige departementer
- Forskningsfondet
- Diverse inntekter*

Totalt 4 060 millioner kroner

* inkl. administrasjon, ekskl. særskilte forvaltningsoppdrag fra departementene og Forskningsrådets randsonevirksomhet

Utgifter 2003 fordelt på Forskningsrådets virkemidler og administrasjon (i mill. kroner)

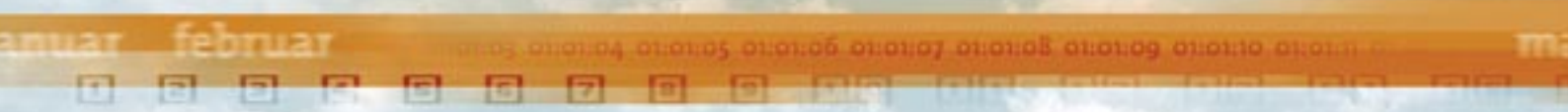

- Forskningsprogrammer
- Frittstående prosjekter
- Infrastrukturtiltak*
- Administrasjon og diverse FoU-tiltak

Totalt 4 060 millioner kroner

* grunnforskning, strategiske programmer, vitenskapelig utstyr

Mars 2003. En arbeidsgruppe foreslår tiltak for å sikre et godt samspill på tvers i det nye Forskningsrådet. Rapporten «Et effektivt, kundevennlig og helhetlig råd» ble lagt fram for Hovedstyret. Det viktigste formålet med dette arbeidet er at Forskningsrådet arbeider helhetlig.

Hovedstyret i Norges forskningsråd har i 2003 lagt stor vekt på å utvikle organisasjonen i retning av de målene som ble formulert i forbindelse med evalueringen i 2001 og den påfølgende omorganiseringen. Forskningsrådet er nå på god vei til å innfri disse målene, som blant annet handler om økt kvalitet i norsk forskning og en bedre ivaretagelse av både grunnforskningen og den innovasjonsrettede forskningen.

Hovedstyret har i 2003 lagt særlig stor vekt på en oppfølging av innsatsen for økt kvalitet i norsk forskning, og utviklingen av et enda bedre Forskningsråd gjennom en omorganisering basert på signalene fra evalueringen. Omorganiseringen ble markert med oppstarten av «Det nye forskningsrådet» 1. september, i tråd med en prosjektplan som ble lagt høsten 2002. Omorganiseringen vil bli tett fulgt opp også i 2004, blant annet med sikte på å styrke kontakten med brukergruppene, utvikle et mer åpent forskningsråd med nye arbeidsformer, og en styrking av Hovedstyrets rolle.

Det har i løpet av året vært holdt en rekke møter med eksterne samarbeidspartnere som departementer, næringslivsaktører og forskningsinstitusjoner. Det har vært lagt stor vekt på samarbeidspartnernes synspunkter både på omorganiseringen og andre viktige saker, ikke minst utviklingen av en ny overordnet strategi for Forskningsrådet.

Selv om statsbudsjettene for både 2003 og 2004 inneholdt gledelige økninger i bevilgningene til grunnforskning og deler av næringsrettet forskning, ligger den samlede norske FoU-innsatsen

fortsatt lavt. Forskningsrådet vil videreføre arbeidet for at den politisk vedtatte opptrappingsplanen for norsk forskningsinnsats skal bli realisert.

Kvalitet i norsk forskning

Forskningsrådet har i 2003 fulgt opp den verdifulle satsingen på kvalitetstiltak i det norske forskningssystemet. Ordningen med *Sentre for fremragende forskning* (SFF) ble etablert i 2002, og ved utgangen av 2003 var samtlige sentre i full drift. Flere SFF-institusjoner har allerede markert seg positivt i internasjonale sammenhenger, og Hovedstyret vil støtte en utvidelse av SFF-ordningen fra 2007.

Satsingen *Yngre fremragende forskere* (YFF), som ble vedtatt i 2003, er også et viktig kvalitetstiltak. Hovedstyret har dessuten merket seg den positive evalueringen av *Toppforskningsprogrammet* innenfor medisinsk forskning og forutsetter at programmet koordineres med YFF-ordningen fra 2005.

I løpet av 2004 vil det bli utredet en SFF-inspirert ordning med *Sentre for fremragende innovasjon* (SFI), som etter Hovedstyrets oppfatning er et interessant konsept.

April 2003. Hovedstyret drøfter mandat, sammensetning og oppnevningssprosess for de tre divisjonsstyrene. Det blir understreket at divisjonsstyrenes ansvar skal være begrenset til faglig virksomhet, og at de ikke skal opptre som selvstendige forskningspolitiske aktører. Hovedstyret legger også vekt på at divisjonsstyrene skal vise åpenhet utad og legge opp til samarbeid seg imellom. Styremedlemmene skal ha en tydelig profil i samsvar med divisjonens ansvarsområde.

Geir Stene-Larsen | leder

Et enda bedre Forskningsråd

I forbindelse med evalueringen og omorganiseringen av Forskningsrådet ble det pekt på en rekke utfordringer for organisasjonen. I løpet av høsten 2003 ble disse utfordringene lagt til grunn for en omfattende idédugnad i administrasjonen, innenfor rammene av prosjektet et enda bedre Forskningsråd. Dette arbeidet resulterte i sju tiltakspakker som skal gjennomføres i 2004. Hovedstyret har gitt en ekstra høy prioritet til forbedringer knyttet til eksterne funksjoner og kontakt med omverdenen, ikke minst med vekt på økt legitimitet i søknadsbehandlingen. Det siste er viktig blant annet på bakgrunn av det store antallet søknader som hvert år må gis en best mulig behandling. I 2003 fikk Forskningsrådets administrasjon 5 518 søknader til behandling, og 34 prosent av disse ble innvilget.

Gjennomføringen av internettbasert forskningsadministrasjon (IFA-prosjektet) passerte en viktig milepæl da elektronisk søknadsbehandling ble tatt i bruk for første gang i 2003. IFA-prosjektet tar sikte på en forenkling og effektivisering av Forskningsrådets arbeidsprosesser, med vekt på at brukerne skal oppleve økt forutsigbarhet, åpenhet, effektivitet, sikkerhet og kvalitet i forskningsadministrasjonen.

Et utvalg viktige saker

Forskningsrådets langsiktige ambisjon er at Norge skal gi vesentlige bidrag til den internasjonale kunnskapsutviklingen, og at forskningsbasert erkjennelse skal være høyt verdsett som en viktig del av den norske kulturen. Et sentralt element i prioriteringene er de fire tematiske satsingene som ble vedtatt av Stortinget i forbindelse med Forskningsmeldingen «Forskning ved et tidsskille» i februar 2000. I tillegg satses det på grunnforskning utenom de tematiske satsingene, med bioteknologi, materialforskning og petroleumsforskning som særlig prioriterte områder.

Etableringen av Fondet for forskning og nyskaping i 1999 har bidratt til å skaffe friske midler til forskningssystemet. Avkastningen på 90 millioner kroner i 1999 har økt til om lag 800 mill. kroner i 2003. En tredel ble bevilget direkte til universitetene, mens to tredeler gikk via Forskningsrådet. Av dette går anslagsvis 77 prosent til universitetene, 22 prosent til forskningsinstituttene og 1 prosent til næringslivet.

Under behandlingen av det reviderte statsbudsjettet for 2004 foreslo Regjeringen å kutte 53,5 mill. kroner i bevilgningene til næringsrettet forskning, men etter påtrykk fra både næringslivet, Forskningsrådet og berørte forskningsmiljøer ble forslaget stanset i Stortinget. En reduksjon i bevilgningene ville rammet eksisterende forskningskontrakter mellom Forskningsrådet og næringslivet, og Hovedstyret konstaterer derfor med tilfredshet at så ikke skjedde. De foreslåtte kuttene på 24 mill. kroner i landbruksforskningen ble derimot opprettholdt.

En Sandefjord-bedrift klagde våren 2003 på Forskningsrådets saksbehandling i forbindelse med et avslag på en søknad til programstyret for maritim forskning, og dette utløste en viktig diskusjon både internt og i mediene om håndteringen av ulike habilitetsspørsmål i søknadsbehandlingen. Det ble vedtatt å opprette et eget utvalg under ledelse av professor Eivind Smith, med sikte på å levere en innstilling i løpet av februar 2004. Smithutvalgets innstilling vil bli brukt til å sikre at Forskningsrådets saksbehandling også i fremtiden skal holde en høy internasjonal standard, sett i lys av at samfunnsutviklingen går i retning av økende krav til åpenhet, uavhengighet og habilitet.

Hovedstyret har vedtatt å etablere regional representasjon i de fire universitetsregionene samt Nordland, Rogaland og Oppland, med tanke på at Forskningsrådet skal være en sentral innovasjonsaktør i hele landet. Alle de regionale kontorene etableres i 2004.

Mai 2003. Også visuelt skal Forskningsrådet fremstå som nytt etter omorganiseringen. En modernisert grafisk profil og ny logo skal implementeres samtidig med ny organisasjonsmodell. Forskningsrådet lanserer også et pilotforsøk med elektronisk innsending av søknader foran søknadsfristen 15. juni.

Ingvild Sælid Gilhus | nestleder

Knut Liestøl

Den norske instituttsektorens regnskaper for 2002 viser et samlet underskudd og en bekymringsfull utvikling. Det bør foretas en bred gjennomgang av instituttsektoren med forankring i Regjeringens forskningsutvalg og Utdannings- og forskningsdepartementet (UFD).

Internasjonale aktiviteter

Internasjonaliseringen innen forskning og teknologi har skutt fart og antatt nye og mer globale former, og Forskningsrådet ser det som viktigere enn noensinne å stimulere til økt internasjonalisering av norsk forskning. Deltakelse i det europeiske forsknings-samarbeidet og EUs rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling er helt sentralt i dette arbeidet. EUREKA-samarbeidet om markedsnær forskning og utvikling, de internasjonale stipend-ordningene, samt bilaterale avtaler med en rekke land er også blant de viktigste virkemidlene.

Norske forskningsmiljøer har oppnådd stort gjennomslag på viktige områder i EUs 6. rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling (6RP), som startet i 2003. Det norske gjennomslaget er særlig stort i ordningene med Networks of Excellence og Integrerte prosjekter. De norske forskningsinstituttene har ofte problemer med å følge opp egenandelene i EU-prosjekter, og Hovedstyret har derfor gått inn for en nasjonal ordning som langt på vei garanterer en tilleggsfinansiering til institutter som blir med i EU-prosjekter. Finansieringsordningen blir innført i 2004, og det arbeides for å etablere en generell ordning for hele 6RP-perioden. De økonomiske konsekvensene er estimert til ca. 70 mill. kroner i 2004, økende til ca. 200 mill. kroner per år i 2006.

EUs nye rammeprogram viderefører vektleggingen av tematiske satsinger og horisontale instrumenter, men er også i ferd med å utvikle et europeisk forskningsområde (European Research Area

– ERA) med vekt på en sterkere koordinering mellom EU-forskningen og nasjonalstatenes innsats. Norge har hatt uvanlig stort gjennomslag i den eksisterende ERA-Net-ordningen, som er en bevilgning EU-kommisjonen gir for at de enkelte landene skal åpne sine programmer for koordinering med andre land.

EU-kommisjonen har i 2003 engasjert seg sterkt i diskusjonene om etableringen av et europeisk forskningsråd, og 2004 blir et viktig år for å se hva som blir resultatet av dette. Det er først og fremst snakk om en sterkere koordinering av grunnforskningen, som blir en del av fremtidige rammeprogrammer.

Det er ønskelig å styrke den norske aktiviteten i EUREKA-nettverket, hvor Norge i 2003 gikk inn i 16 nye prosjekter. Åtte av prosjektene er satt i gang uten noen form for direkte offentlig norsk støtte, og sammenliknet med andre land er dette tallet for høyt. Alle norske deltakere i EUREKA-prosjekter benytter seg nå av SkatteFUNN-ordningen.

Norge betaler store medlemskontingenter til institusjoner som det internasjonale forskingssenteret CERN og den europeiske romorganisasjonen ESA. Det er en forskningsstrategisk utfordring at bevilgningene til følgeforskning er vesentlig mindre enn kontingentene. Det er et mål å utvikle en bedre balanse mellom kontingentene og følgeforskningen, med sikte på å utnytte de tilgjengelige ressursene bedre.

Nordisk Ministerråd har i 2003 utgitt en vitbok med anbefalinger om at det nordiske forsknings-samarbeidet bør styrkes, og en rekke forslag er ute til høring ved årsskiftet 2003/2004.

På det internasjonale området blir det en viktig oppgave å utvikle en strategi med tydelige holdninger både til hvilke land

Juni 2003. Den nye organisasjonen er på plass med tre divisjoner: Vitenskap, Store satsinger og Innovasjon. Roy H. Gabrielsen, Karin Refsnes og Knut B. Haanæs blir ansatt som divisjonsdirektører. Det blir understreket at Forskningsrådet skal skape en kultur for god kommunikasjon og samarbeid både faglig og administrativt på tvers av de tre divisjonene.

Lars Takla

det er viktig å prioritere når det gjelder forskningssamarbeid, og hvilke teknologier og fag som er mest interessante. UFD er i ferd med å utarbeide en slik strategi, som bør vektlegge både det europeiske forskningssamarbeidet og ta hensyn til at USA er verdens sterkeste forskningsnasjon. I stortingsproposisjonen er også Canada, Tyskland, Frankrike, Japan og Kina utpekt som interessante samarbeidsland.

SkatteFUNN

SkatteFUNN er en bransjeuavhengig skattefradragssordning for foretak som driver forsknings- og utviklingsarbeid og er skattepliktige i Norge. Ordningen tok virkelig av i 2003, med ca. 4 770 innkomne søknader mot ca. 2 660 året før. Forskningsrådet har etablert en web-basert, rask og ubyråkratisk saksbehandling, og SkatteFUNN er på kort tid blitt det største og viktigste offentlige virkemiddelet når det gjelder industriell forskning og utvikling (FoU) i Norge. IKT-bedriftene har vært aktive søkere til ordningen, mens tradisjonell industri, handel, service og reiseliv er svakt representert. Det er en utfordring at gründerbedrifter og enkeltmannsforetak ikke drar nytte av ordningen.

SkatteFUNNs suksess innebærer en styrking av den mest anvendte forskningen, parallelt med at også den rene grunnforskningen ble styrket i løpet av året. Hovedstyret konstaterer at de generelle bevilgningene til brukerstyrt forskning samtidig er blitt redusert uten god faglig begrunnelse og vil komme tilbake til denne problematikken i løpet av 2004.

Rådgivning, dialog og strategi

Forskningsrådet har i 2003 arbeidet med utformingen av en ny strategi som skulle ferdigstilles i løpet av våren 2004. Forskningsrådet har en tredelt oppgave: gi forskningspolitiske råd til Regjeringen og departementene, gjennomføre den forskningspolitikken som

er vedtatt og fungere som møteplass/nettverksbygger. Den nye strategien fokuserer på Forskningsrådets egen gjennomføring av forskningspolitikken, mens de forskningspolitiske rådene i hovedsak vil bli gitt gjennom innspill til den neste forskningsmeldingen som er ventet i løpet av 2005.

Den nye organisasjonen

Omorganiseringen bestod i at de seks tidligere fagområdene ble erstattet med tre fagdivisjoner: Vitenskap, Store satsinger og Innovasjon; samt de to felleseenhetene Administrasjon og Kommunikasjon. Det har i løpet av året vært lagt stor vekt på å etablere gode samarbeidsformer mellom divisjonene, og både Hovedstyret og divisjonsstyrene har kommet langt i retning av å utvikle en felles forståelse av de viktigste utfordringene på sine respektive områder og på felles områder.

De nye fagdivisjonene har egne divisjonsstyrer oppnevnt av Hovedstyret. Styrestrukturen har gjennomgående representasjon, dvs. at divisjonsstyrelederne oppnevnes blant Hovedstyrets medlemmer. Styremedlemmene er personlige representanter i kraft av sin faglige tyngde, og ikke representanter for sektorer eller institusjoner.

Det kom inn over 300 forslag til medlemmer av divisjonsstyrene, og under utvelgelsen ble det lagt stor vekt på å etablere styrer med solid faglig forankring og evne til å gjenspeile mangfoldet i det norske forskningssystemet.

Divisjon for vitenskap har som en hovedoppgave å bidra til utvikling av den grunnleggende forskningen innenfor fag og disipliner og til utvikling av tverr- og flerfaglig forskning. Divisjonen skal stimulere til faglig fornyelse og ny vitenskapelig erkjennelse og arbeide for bedre rammevilkår for norsk forskning. Gjennom tett

August 2003. Hovedstyret oppnevner styrer for de tre divisjonene. Divisjonsstyret for vitenskap skal ledes av Knut Liestøl. Divisjonsstyret for store satsinger skal ledes av Unni Steinsmo. Divisjonsstyret for innovasjon skal ledes av Lars Takla.

Unni Steinsmo

Arild Underdal

kontakt med universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter vil divisjonen bidra til å styrke de faglige miljøene ved institusjonene og til tettere samarbeid mellom dem.

Divisjonen har i 2003 fulgt opp evalueringen og omorganiseringen ved å drive et utstrakt tillitbyggende arbeid i forhold til samarbeidspartnere og brukergrupper, samt ved å arbeide for en fortsatt styrking av kvaliteten i norsk forskning gjennom blant annet SFF-ordningen. Satsingen Yngre fremragende forskere (YFF) ble etablert i løpet av året for å gi et utvalg dyktige forskere på maksimum 40 år ekstra gode rammevilkår, slik at de kan nå internasjonal toppklasse og bli kvalifisert som gode forskningsledere. Hovedstyret har også gått inn for at Forskningsrådet deltar i ordningen European Young Investigator Awards (EURYI) som en del av YFF-ordningen.

Divisjon for store satsinger skal identifisere og utrede nasjonale strategiske forskningsbehov og arbeide for å bygge opp kunnskap og forskningskapasitet på prioriterte områder. Divisjonen har ansvar for å operasjonalisere overordnede forskningspolitiske satsinger i samarbeid med offentlig sektor, forskningsmiljøene og næringslivet og har et særlig ansvar for forskning knyttet til politikktutforming og samfunnsutfordringer.

I evalueringen av Forskningsrådet ble det anbefalt å etablere større satsinger som kan pågå over en 5–10 års periode. Dette er fulgt opp ved etableringen av sju programmer under virkemiddelet *Store programmer*, med retningslinjer som ble utarbeidet og vedtatt i løpet av året. Seks av programmene skal være i full drift i løpet av 2004: FUGE (Funksjonell genomforskning), NANOMAT (Nanoteknologi og nye materialer), HAVBRUK, RENERGI (Fremtidens rene energisystem), PETROMAKS (Forskning for maksimal utnyttelse av petroleumsreservene) og NORKLIMA (Klimaendringer

og konsekvenser for Norge). Det sjuende programmet, VERDIKT (Kjernekompetanse og verdiskaping i IKT), skal etableres i løpet av 2005.

Divisjon for innovasjon skal ha høy kompetanse på innovasjon og innovasjonspolitik og være en sentral strategisk og operativ aktør på området. Gjennom sitt arbeid for å fremme forskning, utvikling og innovasjon skal divisjonen være en viktig partner for næringslivet og offentlig sektor i både nasjonal og regional sammenheng.

Divisjonen har i 2003 lagt stor vekt på å utvikle en best mulig samarbeidsform i forhold til Innovasjon Norge, og på å etablere kunnskapsgrunnlaget for å utvikle en innovasjonspolitik og -strategi for Forskningsrådet. Her er det identifisert fire nasjonale hovedutfordringer for å stimulere til mer innovasjon: økt innovasjon og vekst i eksisterende næringsliv; offentlig sektor som kilde til og arena for innovasjon; økt vekst i nye kunnskapsintensive næringer; og økt kommersialisering av ideer fra FoU-institusjoner.

Det norske innovasjonssystemet har ennå ikke fått en helhetlig utforming basert på kunnskap om hvilke virkemidler som er optimale, og det er blant annet svært viktig å utvikle offentlige virkemidler som kan stimulere næringslivet til økt satsing på forskning. Arbeidet med å gjennomgå Forskningsrådets virkemidler på innovasjonsområdet med sikte på å utvikle nye og mer hensiktsmessige virkemidler, blir en prioritert oppgave i 2004.

Ordningen *Kompetansefelt for næringsutvikling* skal bidra til å bygge opp nasjonale kompetansemiljøer som er særlig relevante for fremtidig næringsutvikling. Opprettelse av doktorgrads- og postdoktorstillinger er et viktig virkemiddel, og målet er at et flertall av doktorgradskandidatene skal ta ansettelse i næringslivet etter gjennomført studium.

September 2003. Direktørene for de tre divisjonene tiltrer. Hovedstyret starter arbeidet med en ny strategi for Forskningsrådet. Strategien skal være klar til påske 2004. Det blir understreket at Forskningsrådet skal ha én strategi som skal følges opp av handlingsplaner i divisjonene.

Idun Christie

Formidling og medie- og samfunnskontakt

Strategisk kommunikasjonsvirksomhet og allmennrettet forskningsformidling er viktige virkemidler for å nå Forskningsrådets mål. Den største allmennrettede aktiviteten er de årlige Forskningsdagene, som i 2003 ble arrangert for 9. gang med ny rekordoppslutning: 80 institusjoner bidro med ca. 1 000 arrangementer over hele landet. Forskningsdagens sekretariat produserte for øvrig seks regionale profileringsbilag som ble distribuert med Aftenposten, Fædrelandsvennen, Stavanger Aftenblad, Bergens Tidende, Adresseavisen og Nordlys.

Forskningsrådets *Pris for fremragende forskning* ble overrakt professor i allmenn litteraturvitenskap Atle Kittang ved Universitetet i Bergen. Forskningsrådets *Pris for fremragende forskningsformidling* for 2003 ble tildelt professor i helsepsykologi Bente Træen, Universitetet i Tromsø.

Nettstedet *forskning.no* fikk i løpet av 2003 gjennomsnittlig 180 000 unike besøkende per måned, og det var hele 80 prosent over målet. *forskning.no* siteres daglig i etermediene og dagspressen, og en markedsundersøkelse viser svært godt gjennomslag i de prioriterte målgruppene.

Parallelt med at «Det nye Forskningsrådet» fikk ny grafisk profil, ble bladet *Forskning* redesignet og presentert i modernisert drakt. I august ble det utgitt en spesialutgave av det engelskspråklige magasinet *Tell'Us* med reportasjer fra hver av de 13 SFF-sentrene.

Kunnskapsprosjektet *Nysgjerrigper* består blant annet av bladet *Nysgjerrigper*, utgivelse av en lærerveiledning i vitenskapelig arbeidsmetode, kurs i prosjektarbeid og den nasjonale konkurransen *Årets Nysgjerrigper*. *Nysgjerrigper* opprettholdt et høyt aktivitetsnivå i 2003 og lanserte blant annet sitt nye nettsted.

Resultat av årets virksomhet

Forskningsrådets totale inntekter i 2003 var 4 368 mill. kroner. Av dette utgjorde tilskuddet fra departementene 4 208 mill. kroner. Drifts-kostnadene, som omfatter både FoU-midler og administrative kostnader, beløp seg til 4 435 mill. kroner. Balanseførte forskningsforpliktelser (tidligere overføringer) er 559 mill. kroner, mot 621 mill. kroner for 2002.

Årets resultat for Forskningsrådet ble på $\pm 60,9$ mill. kroner. Herav utgjør reduksjon av forskningsforpliktelser $\pm 62,1$ mill. kroner, som går til å redusere balanseførte forskningsforpliktelser. Resultat etter forskningsforpliktelser er 1,2 mill. kroner, som disponeres mot Forskningsrådets egenkapital.

Arbeidsmiljø

Det totale sykefraværet i administrasjonen i 2003 er 4 prosent, hvilket er lavt men viser en svak økning fra 2002. Omorganiseringen av Forskningsrådet synes ikke å ha gitt utslag på sykefraværet, da fraværet i 4. kvartal 2003 var på samme nivå som 2002.

Forskningsrådet inngikk avtale om Inkluderende arbeidsliv med virkning fra 01.01.2003. Fraværet er ikke redusert til tross for inngåelse av avtalen, noe som antakelig skyldes at fraværet i utgangspunktet er lavt. Det antas likevel at avtalen bidrar til å opprettholde et lavt fravær og gi en bedre oppfølging av sykemeldte. Det siste gjelder spesielt gruppen langtidssykmeldte. Gruppen langtidssykmeldte, dvs. personer med et totalt sykefravær over 10 prosent, utgjorde i 2003 30 personer, som er samme størrelse som de siste årene.

Oktober 2003. Prosjektet Et enda bedre Forskningsråd blir etablert. Målet er at Forskningsrådet i løpet av 2004 skal fremstå som en organisasjon preget av tydelighet, åpenhet, service, helhetlighet, effektivitet og kompetanse.

Ansatte og likestilling

Forskningsrådets administrasjon har lokaler i Oslo. Virksomheten forurenser ikke det ytre miljø. Forskningsrådets administrasjon utgjorde per 31.12.03 314,5 årsverk/324 personer. I tillegg kommer 31,5 årsverk innleide personer. Av ansatte er rådgivergruppen den største med i alt 140,7 årsverk. Det er en økning på godt og vel fem årsverk fra 2002. Konsulentgruppen utgjør 78,3 årsverk, som er en økning på 7,5 årsverk fra 2002.

Andelen kvinner i Forskningsrådets administrasjon er 60 prosent. Med unntak av direktørgruppa, som har 25 prosent kvinner, er det over 50 prosent kvinner i alle stillingskategorier. Halvparten av Hovedstyrets medlemmer er kvinner, mens det er 5 menn og 4 kvinner i alle divisjonsstyrene.

I Forskningsrådets overenskomst er det nedfelt et eget punkt hvor man forplikter seg til å arbeide med likestillingsspørsmål. I interne dokumenter er det presisert at likestilling skal tas hensyn til ved ansettelser i ledige stillinger.

Fremover

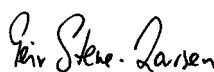
Det har lenge vært et politisk mål at Norge skal investere like mye i FoU i forhold til bruttonasjonalproduktet (BNP) som et gjennomsnitt av landene i Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD). En av Forskningsrådets viktigste oppgaver fremover blir å konkretisere hvorfor dette målet er viktig.

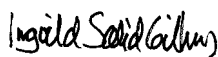
Både offentlig og privat sektor må øke sine FoU-investeringer hvis målet skal nås. Da vedtaket om å trappe opp til OECD-nivået ble fattet i 1999, lå FoU-investeringene i Norge ca. 5 mrd. kroner under OECD-snittet, og forskningsbudsjettene har senere økt med 3,7 mrd. i 1999-kroner. Men i mellomtiden har Norges BNP økt, og i forbindelse med den kommende forskningsmeldingen bør det blant annet drøftes om FoU-innsatsen skal ha et kvantitativt mål i form av et kronebeløp eller et kvalitativt mål i form av f.eks. en BNP-prosent. Diskusjonene om den samlede FoU-innsatsen må også ta hensyn til forhold som dagens næringsstruktur og den strukturen vi ønsker i fremtiden.

Oslo, 31. desember 2003

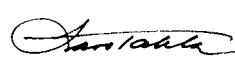
15. april 2004

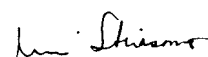
I styret for Norges forskningsråd

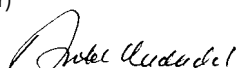

Geir Stene-Larsen
(leder)

Ingvild Sælid Gilhus
(nestleder)

Knut Liestøl

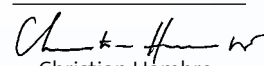

Lars Takla

Unni Steinsmo

Arild Underdal

Idun Christie

Mari Nes
(ansattes repr.)

Christian Hambro
(adm.dir.)

Resultatregnskap 01.01.–31.12.2003

12

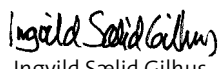
(1 000 kr)	Noter*	2003	2002
INNETEKTER			
Generelle midler	1	3 511 047	3 007 072
Spesielle midler	1	697 028	692 359
Andre offentlige og private tilskudd		128 669	99 367
Salgs- og oppdragsinntekter		31 255	40 742
Sum inntekter		4 367 999	3 839 540
DRIFTSKOSTNADER			
Forskningsprogrammer	2, 18	2 114 522	1 716 163
Frittstående prosjekter	2	583 614	401 053
Infrastrukturtiltak	2	1 298 023	1 058 715
Diverse FoU-kostnader	2	153 812	116 406
Lønnskostnader	2	200 979	174 696
Ordinære avskrivninger	3	16 982	8 828
Andre driftskostnader	2	66 863	133 394
Sum driftskostnader		4 434 795	3 609 255
FINANSPOSTER			
Finansinntekter		8 965	10 920
Rentekostnader	4	-3 106	-3 421
Andre finansposter		-24	-3 197
Sum finansposter		5 835	4 302
RESULTAT INKL. FORSKNINGSFORPLIKTELSER		-60 961	234 587
Forskningsforpliktelser (reduksjon)	12	-62 130	221 519
RESULTAT ETTER FORSKNINGSFORPLIKTELSER		1 169	13 068
Disponeringer av årets resultat			
Eiendomsfond	11	4 363	9 403
Administrativ avsetning	13	48	766
Investeringsfond	14	-3 242	2 899
Sum disponeringer		1 169	13 068

Oslo, 31. desember 2003

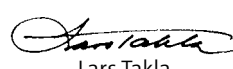
15. april 2004

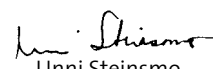
I styret for Norges forskningsråd

Geir Stene-Larsen
(leder)

Ingvild Sælid Gilhus
(nestleder)

Knut Liestøl

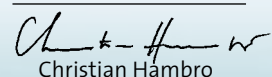

Lars Takla

Unni Steinsmo

Arild Underdal

Idun Christie

Mari Nes
(ansattes repr.)

Christian Hambro
(adm.dir.)

Balanse 01.01.–31.12.2003

(1 000 kr)	Noter*	31.12.03	31.12.02
EIENDELER			
Anleggsmidler			
Varige driftsmidler			
Tomter	3	11 564	11 564
Bygninger	3	99 178	102 476
Maskiner, inventar og lignende	3	36 099	15 023
Sum varige driftsmidler		146 841	129 063
Finansielle anleggsmidler			
Obligasjoner	5	31 247	31 247
Aksjer	9	20	20
Boliginnskudd		48	48
Langsiktige fordringer	8	12 088	13 505
Pensjonsmidler	16	198	0
Sum finansielle anleggsmidler		43 601	44 820
Sum anleggsmidler		190 442	173 883
Omløpsmidler			
Fordringer på departement	7	6 410	13 175
Kortsiktige fordringer		78 195	52 039
Kasse, bank, postgiro	6	1 155 994	1 486 787
Sum omløpsmidler		1 240 599	1 552 001
SUM EIENDELER		1 431 041	1 725 884
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital			
Eiendomsfond	11	60 508	56 145
Administrativ avsetning	13	17 085	17 037
Investeringsfond	14	55 438	58 681
Sum egenkapital		133 031	131 863
Avsetning for forpliktelse			
Pensjonsforpliktelse	16	945	1 788
Forskningsforpliktelse	12	559 028	621 158
Sum avsetning for forpliktelse		559 973	622 946
Langsiktig gjeld			
Langsiktig lån	4	53 393	56 952
Langsiktige bevilgninger	15	19 621	23 709
Sum langsiktig gjeld		73 014	80 661
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	10	520 715	809 914
Skyldig avgifter og skattetrekk		17 338	11 463
Skyldig lønn og feriepenger		20 767	20 228
Annen kortsiktig gjeld	18	106 203	48 809
Sum kortsiktig gjeld		665 023	890 414
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		1 431 041	1 725 884

* Notene til regnskapet og balansen finnes i den elektroniske årsmeldingen på www.forskningsradet.no/arsmelding

Kontantstrømoppstilling

14

	2003	2002
Likvider tilført / brukt på virksomheten		
Tilført fra årets virksomhet*	18 151	26 141
Endring i lager, debitorer og kreditorer	-275 993	55 910
Endring i andre tidsavgrensingsposter	-31 959	195 656
Netto likviditetsendring fra virksomheten	-289 801	277 707
Likvider tilført / brukt på investeringer		
Investeringer i varige driftsmidler	(34 760)	(10 905)
Salg av varige driftsmidler (salgssum)	0	0
Endring i andre investeringer	1 417	-275
Netto likviditetsendring fra investeringer	-33 343	-11 180
Likvider tilført / brukt på finansiering		
Tilbakebetaling langsiktig bevilgning	-4 088	0
Nedbetaling av gjeld	-3 560	-3 560
Netto likviditetsendring fra finansiering	-7 648	-3 560
Netto endring i likvider i året	-330 792	262 967
Likviditetsbeholdning 01.01.	1 486 787	1 223 820
Likviditetsbeholdning 31.12.	1 155 994	1 486 787
* Dette tallet fremkommer slik:		
Årsresultat	1 169	13 068
Ordinære avskrivninger	16 982	8 827
Gevinst (-) / tap (+) ved salg av anl. midler	0	0
Tap på obligasjoner	0	4 246
Tilført fra årets virksomhet	18 151	26 141

Desember 2003. En intern gruppe blir nedsatt for å ta et overordnet ansvar for forskningsadministrative systemer, herunder innføringen av elektronisk saksbehandling. Både omorganiseringen, diskusjonene om habilitet og legitimitet og felles rutiner for utlysning og søknadsbehandling har aktualisert behovet for å samle et slikt ansvar.

Norges forskningsråds organisasjon

Forskningsrådets hovedstyre

Direktør Geir Stene-Larsen	› Nasjonalt folkehelseinstitutt (leder)
Professor Ingvild Sælid Gilhus	› Universitetet i Bergen (nestleder)
Professor Knut Liestøl	› Universitetet i Oslo (styreleder Divisjon for vitenskap)
Forskningsdirektør Unni Steinsmo	› SINTEF (styreleder Divisjon for store satsinger)
Adm. direktør Lars Takla	› ConocoPhillips Norway (styreleder Divisjon for innovasjon)
Rektor Arild Underdal	› Universitetet i Oslo
Adm. direktør Idun Christie	› Kunnskapsparken - Hedmark
Spesialrådgiver Mari Nes	› Norges forskningsråd, Divisjon for vitenskap, ansattes representant

Varamedlemmer

Adm. direktør Tore Andreassen	› Odd Berg Gruppen (1. varamedlem)
Førsteamanuensis Marit Boyesen	› Høgskolen i Stavanger (2. varamedlem)
Avdelingssjef Terje Olav Moen	› Administrasjon, Norges forskningsråd, ansattes vararepresentant

Direktører – Norges forskningsråd

Christian Hambro	› administrerende direktør
Roy H. Gabrielsen	› direktør Divisjon for vitenskap
Karin Refsnes	› direktør Divisjon for store satsinger
Knut B. Haanæs	› direktør Divisjon for innovasjon
Per Wøien	› direktør Administrasjon
Paal Alme	› direktør Kommunikasjon
Kari Kveseth	› direktør Internasjonal stab
Svein Erik Høst	› assisterende direktør

Norges forskningsråd

Norges forskningsråd
Stensbergg. 26
N-0131 Oslo

Telefon: 22 03 70 01
Telefaks: 22 03 70 01
post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

2004 og videre. Mange av de prosesser som startet i 2003, videreføres både i 2004 og 2005. Ny hovedstrategi for Forskningsrådet vedtas i Hovedstyret i mars 2004. Strategiarbeidet og prosjektet Et enda bedre Forskningsråd vil blant annet gi grunnlag for innspill til forskningsmeldingen som skal legges fram for Stortinget i 2005. Christian Hambro har sagt opp sin stilling og fratrer 01.05.2004. Arvid Hallén (ass. divisjonsdirektør Vitenskapsdivisjonen og avdelingssjef for Samfunnsvitenskap) er konstituert som administrerende direktør.